

Forvaltningsplan for Tuemosen og enge øst herfor 2024-2039

Aktion A6

Projektområdet set fra øst.

LIFE14 NAT/DK/000012 – Højmoser i Danmark
Delprojekt 6 Tuemosen

Indhold

Ansvarsfraskrivelse	2
1. Indledning	3
2. Beskyttelsesmæssig status	4
3. Beskrivelse af området og dets potentiale	4
4. Målsætningen for projektområdet i Tuemosen	5
5. Forvaltningsplan for projektområdet	5

Ansvarsfraskrivelse

Denne rapport er udarbejdet som led i LIFE projektet LIFE14 NAT/DK/000012, som støttes økonomisk af EU Kommissionen. I henhold til artikel II.7.2 i General Conditions kan de holdninger og den viden, der kommer til udtryk i rapporten, under ingen omstændigheder blive betragtet som EU Kommissionens officielle holdning, og EU Kommissionen er ikke ansvarlig for den videre brug af oplysningerne i rapporten.

1. Indledning

EU LIFE "Højmoser i Danmark" er et samarbejdsprojekt mellem 6 kommuner og Naturstyrelsen. Denne forvaltningsplan omhandler Naturstyrelsens del af Tuemosen og de enge der ligger øst for denne (kort 1).

Det er målsætningen i denne del af LIFE projektet at gøre det muligt på lang sigt at genskabe aktiv højmose (Habitatnaturtype 7110*) (* = prioriteret naturtype i EU).

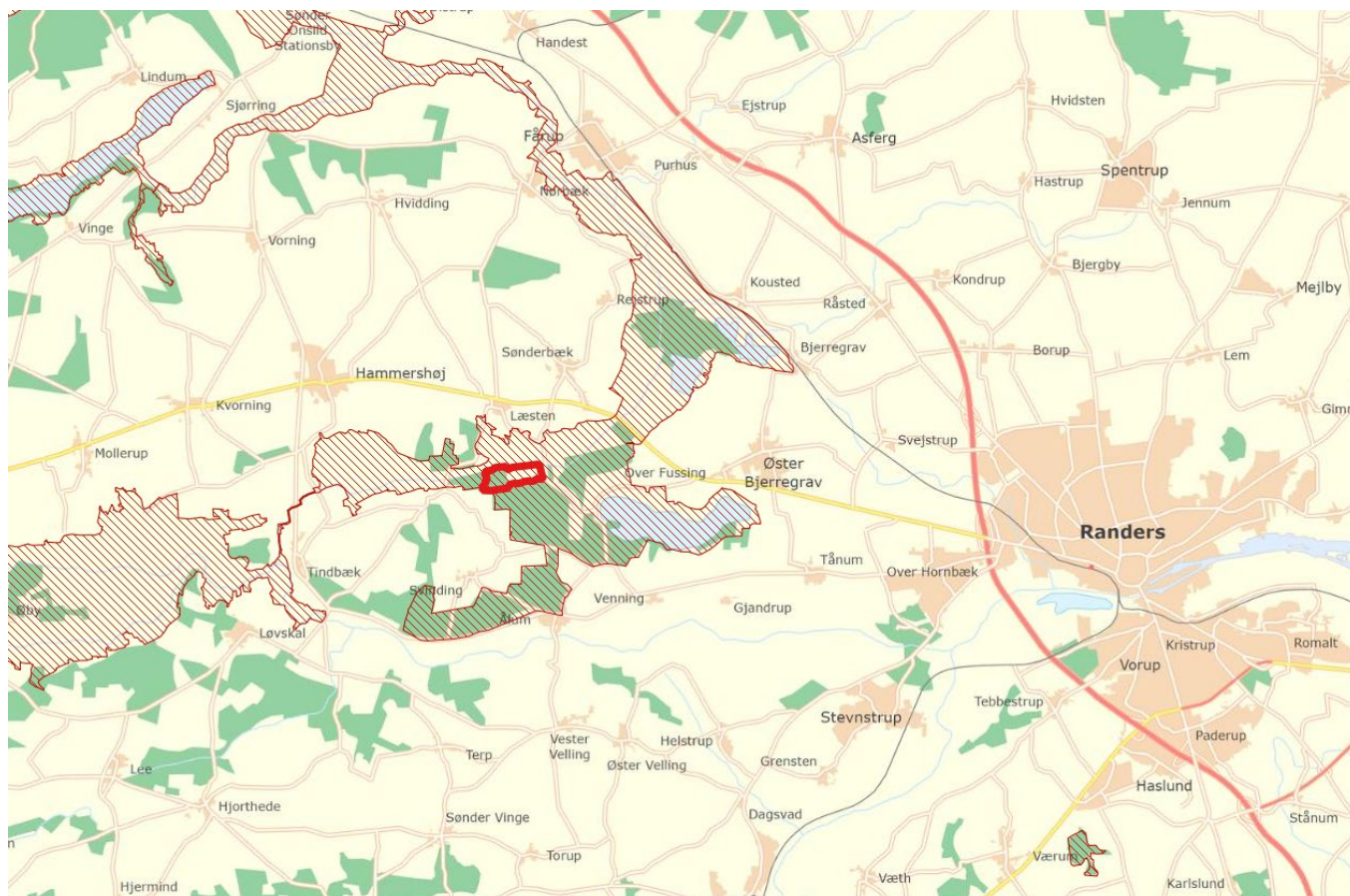
Denne forvaltningsplan beskriver tiltag, der skal anvendes for at opnå de opstillede mål for områdernes udvikling mod aktiv højmose.

Forvaltningsplanen er gældende for 2024-2039.

Forvaltningsplanen er udarbejdet i medfør af aktion A6 i LIFE projektet "Højmoser i Danmark".

Naturstyrelsens plejeplaner for Natura 2000 områderne er under udarbejdelse og vil komme i offentlig høring i januar 2024. Indsatserne i denne forvaltningsplan vil indgå i plejeplanen

Et sammendrag af plejeplanen vil være vedlagt handleplanen 2022-2027 for Natura 2000 område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal som skal vedtages efter 1. april 2024.

Kort 1: Oversigtskort over projektområdet (rød polygon). 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal (rødbrun skraver).

2. Beskyttelsesmæssig status

Tuemosen med enge ligger inden for Natura 2000-område Natura 2000 område nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals Ådal området er delvist omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. (Kort 2).

Kort 2 Tuemosen med enge (Beskyttet natur: skravering). Projektområdet (rød streg). Den beskyttede natur udgør 31 ha ud af de 50 ha.

3. Beskrivelse af området og dets potentiale

Projektområdet er på 50 ha og ligger i den nordvestlige del af den kommende Naturnationalpark Fussingø.

Den vestlige del på ca. 20 ha består af en højmose der er tilplantet med rødgran omkring 1910. Der er en række nord-syd gående grøfter i den østlige kant, en større grøft i det vestlige skel og en mindre afskærende grøft mod syd. I den centrale del er der ikke konstateret grøfter og området har ingen tydelige spor af tørveindvinding.

Siden omkring 1990 har skoven været urørt og er i opløsning med mange væltede træer og opvækst af løvtræer og buske, og rummer på nuværende tidspunkt en meget høj biodiversitet.

Arealet er registreret som habitatnaturtypen skovbevokset tørvemose (91D0). Den burde formentlig mere rettelig været registreret som 7120 nedbrudt højmose.

Der sås allerede før projektgennemførelse vækst af tørvemos i hullerne fra rodkagerne fra de væltede træer. Det forventes at der vil ske en acceleration af dette efter de gennemførte tiltag, primært i de områder, hvor der er lukket grøfter.

Den østlige del på ca. 30 ha er et engareal der de seneste 40-50 år har været udnyttet til slæt og græsning. Arealet er afvandet i flere omgange, på de historiske kort ses åben grøfter, som dog senere hen er lagt i dræn. Oprindeligt har arealet dog været mose, tørvelaget er målt til 4-5 meters tykkelse.

Der er i tiden løb gennemført flere dræningsprojekter. Drænene har dog ikke været vedli-

geholdt i mindst 20 år, så på området har der i den periode udviklet sig en spredt mosaik af habitatnaturtypen rigkær (7230). De tiltag der nu er udført, med lukning af dræn og grøfter, vil øge udbredelsen af rigkæret, og vil samtidig være starten på en succession hen mod mose.

Samlet set er en udvikling på projektområdet hen mod 7110* aktiv højmoser ikke utænkelig, men vil i så fald ske over meget lang tid, og måske først når hydrologien bliver genoprettet i hele ådalens bredde.

Dette er dog ikke en urealistisk udvikling, idet den Danske Naturfond ejer store arealer nord for projektområdet (Læsten Bakker) og fortsat køber arealer op i området med henblik på naturgenopretning.

4. Målsætningen for projektområdet i Tuemosen

Projektområdet bliver en del af den kommende Naturnationalpark Fussingø, og skal som sådan følge de rammer der er lagt i den godkendte forvaltningsplan for denne.

Naturnationalpark Fussingø har ikke et fast defineret udviklingsmål, da naturnationalparken løbende vil ændre sig grundet formålet om fri dynamik.

Der er tale om et område, som har forudsætning for en vildere natur, der i en dynamisk udvikling over tid, kan bidrage til en øget biodiversitet.

Området vil generelt udvikle sig til et varieret skovlandskab, hvor grænsen mellem skov og åben natur udviskes. Der vil være et naturligt græsningstryk – af både "browsere" og "græssere". Græsningen vil ske som helårsgræsning som udgangspunkt uden tilskudsfodring, men vil variere i intensitet både geografisk og tidsmæssigt.

Denne græsning vil være medvirkende til opbygning af en varieret vegetationsstruktur og betyde flere økologiske gradienter og varierede overgangszoner med mange forskellige typer levesteder til dyr og planter. Området vil i høj grad være præget af fugtige partier, da den naturlige hydrologi er søges genoprettet flere steder. Der vil generelt være meget dødt ved. Der vil således blive skabt en lang række forskellige biotoper, der kan udgøre levestedet for en flora og fauna med høj diversitet.

Målet med Naturnationalpark Fussingø er, at lade de naturlige dynamikker udfolde sig mest muligt inden for et stort sammenhængende område, og derved fremme og understøtte biodiversiteten.

Dette er der også lagt op til i den godkendte natura 2000 plan for område 30.

Generelt sigtes der efter at opnå en tilstand, hvor der er mindst muligt behov for aktiv naturforvaltning.

5. Forvaltningsplan for projektområdet

Der er ingen tekniske anlæg i projektet der kræver en løbende vedligeholdelse.

Det tættedækkede men kan komme på det, er de få dæmninger i de to største grøfter henholdsvis i vest og østkanten af engarealet. Disse skal tilses og repareres såfremt de skulle bryde sammen.

Det ligger i projektets karakter at der vil ske omløb af dæmningerne, og så længe der ikke dannes dybe strømrander er det acceptabelt.

Myndighedstilladelsen åbner op for at den østligste grøft, som er den mest udsatte, om

nødvendigt kan kastes helt til.

Når Naturnationalparken etableres med store græssende dyr vil det være nødvendigt at føre tilsyn med om dyrene træder digerne ned, det vil blive en af opgaverne for den person, der ansættes til at føre tilsyn med hegn og dyr i naturnationalparken.

I det hele taget vil projektområdet i fremtiden blive forvaltet efter de retningslinjer der ligger i forvaltningsplanen for Naturnationalpark Fussingø, som derfor er indsat i uddrag herunder:

... opsyn med og vedligehold af hegninger med store græssende pattedyr kræver løbende vedligehold, ligesom det f.eks. kan blive nødvendigt at bekæmpe invasive arter, sikre vedvarighed i mængden af dødt ved, fremme og udvikle de naturlige hydrologiske forhold. Herudover kan der af hensyn til Natura 2000-habitatnaturtyper og tilhørende Natura 2000 arters bestande være behov for at gennemføre målrettet naturforvaltning f.eks. i form af frahegning.

Forvaltningen skal sikre, at der målrettet forvaltes inden for lovens rammer for beskyttelse og udvikling af disse N2000 naturtyper og arter. Samme overvejelser kan i særlige tilfælde gøre sig gældende for at sikre sårbare rødlistede arter. Endelig vil der fremadrettet være behov for at sikre tilgængelighed for skovens brugere, samt pleje f.eks. fortidsminder og kulturarv.

Forekomsten af invasive arter fra den officielle danske liste bliver løbende overvåget og ved behov vil en evt. aktiv bekæmpelse blive udført i naturnationalparken.

Nationale handleplaner for bekæmpelse af invasive arter samt Naturstyrelsens retningslinjer for invasive arter vil blive fulgt i naturnationalparken.

Den genskabelse af naturlig hydrologi, som LIFE projektet sikrer, vil være direkte understøttende for områdets nye status som naturnationalpark. Projektet sikrer, at vandstanden igen får en rolle som en dynamisk og artsfordelende faktor på arealet. Således vil den genskabte hydrologi starte en succession hen mod vådere naturtyper, kulminerende med lav- eller højmose.

De i LIFE projektet opsatte kortborde, der formidler projektet vil blive koordineret med den øvrige formidling i området.

Udviklingen af naturen i Naturnationalpark Fussingø vil løbende blive vurderet. Denne overvågning af udviklingen vil kunne indgå i grundlaget for vurderingen af behovet for evt. tilpasninger af forvaltningen i den enkelte naturnationalpark. Naturens udvikling og tilstand forventes bl.a. at blive fulgt via det eksisterende nationale overvågnings-program for de områder i Naturnationalpark Fussingø, der indgår i NOVANA-programmet.

I programmet overvåges naturtyperne repræsentativt hvert 6. år. Udbredelse af naturtyper og udvalgte naturparametre kortlægges desuden inden for Natura 2000-områderne hvert 6. år, (dog hvert 12. år for de fredskovspligtige arealer). Arterne overvåges med varierende frekvens afhængig af den konkrete art. Udover NOVANA programmet vil Indskovene indgå i Naturstyrelsens egen baseline kortlægning af biodiversiteten for urørt skov...

Der vil med ophæng i de afsatte midler til forskning og overvågning i Naturnationalpark Fussingø, blive afsøgt og udviklet monitoringsprogrammer, i samarbejde med relevante

forskningsinstitutioner.

Et sådant monitoringsprogram vil både adressere biodiversitetsforhold og påvirkningen af den rekreative anvendelse og oplevelse. Overvågning af udviklingen i Naturnationalpark Fussingø vil også kunne medvirke til opsamling af erfaring og viden, der kan være nyttige bidrag til at vurdere resultaterne af gennemførte tiltag og behovet for at iværksætte yderligere tiltag, f.eks. målrettet forvaltning på enkelte naturarealer.

Ud over den nationale overvågning, så har Naturstyrelsen lokalt kontakt til flere forskellige grupper med interesse for udvalgte artsgrupper. Således er der på enheden god kontakt til grupper med interesse for fugle, svampe, planter og insekter. Disse grupper forsøges stimuleret til diverse undersøgelser af Naturnationalpark Fussingø både gennem målrettede og tilbagevendende besøg, samt gennem de enkelte foreningers atlasundersøgelser eller gennem befolkningens øgede interesse for at registrere arter med diverse App's, såsom DOF-basen, Svampeatlas, iNaturalist og andre.

Naturstyrelsen vil efter etableringen af naturnationalparken tage initiativ til, at samle de forskellige grupper til fælles faglige dage, hvor de enkelte deltagere kan formidle indsamlede data og observationer samt udveksle erfaringer generelt fra naturen i naturnationalparken

Økonomi:

Naturstyrelsen vil via de bevillinger, der er sat af til såvel driften af naturnationalparken som den øvrige drift sikre at forvaltningsplanen gennemføres